

Христина Білограць
канд. наук із соц. ком.,
асист. кафедри ЖЗМК,
Національний університет
“Львівська політехніка”,

Ангеліна Нечипір
студ. спеціальності “Журналістика”,
Національний університет
“Львівська політехніка”,
khrystyna.r.bilohrats@gmail.com

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ПОМИЛКИ ВЕДУЧИХ УКРАЇНСЬКИХ ТЕЛЕКАНАЛІВ

© Білограць Христина, Нечипір Ангеліна, 2019

У наш час телебачення стало невід’ємною частиною повсякденного життя. Саме тому мовлення, яке звучить з екрана, можна називати зразком повсякденного мовленнєвого спілкування.

У лексиці руйнуються відокремлення між різними категоріями слів. Вагомо змінилася структура тексту, ведучі не ставлять собі певні обмеження. В своєму мовленні працівники телеканалів використовують просторіччя, жаргонізми, та і загалом притаманну певним соціальним групам лексику, які колись вважали недопустимим вживати в ефірі.

Під час дослідження проблем мовлення на телебаченні для аналізу було вибрано найпопулярніші телеканали: “1+1”, “СТБ”, “Інтер” на прикладі випусків новин “ТСН”, “Вікна-новини” та “Новини” на предмет грамотності, дотримання норм і правил української мови.

Більшість помилок типові. Здебільшого відчувається, що в повсякденні диктори користуються російською мовою, а тому дуже часто помиляються, висловлюючись українською. Відтак ми виокремили найпоширеніші групи помилок ведучих аналізованих каналів, найтипівіші з них фонетичні та граматичні.

Не володіючи вільно українською мовою, телеведучі й запрошені гості на передачі вдаються до калькування, творять штучні терміни, замінюючи такими принагідними саморобками давно усталені в нормативній українській мові відповідники. Працівники телеканалів “1+1” та “Інтера” демонструють з екрана недостатнє знання української лексики, їм бракує українських слів, і вони замінюють їх звичними для них російськими. Незнання українських фразеологізмів і сталих словосполучень також є однією з проблем для українських телеведучих.

Оскільки телебачення транслює у широкі маси не лише ідеї, але й культуру мови, то серйозні вимоги ставлять і до мовлення ведучих на телеканалах, і до правильності вимови. Не можна забувати, що до мовлення на телебаченні глядачі ставляться як до взірця, еталона.

Ключові слова: мовлення, мовностилістичні помилки, телебачення, ведучі.

LINGUISTIC ERRORS OF TV PRESENTERS ON UKRAINIAN TV CHANNELS

In our time, television has become an integral part of everyday life. That is why the speech that sounds from the screen can be called the model of everyday speech communication.

In the lexicon the separation between different categories of words is destroying. The structure of the text has changed considerably, narrators do not limit itself to certain frames. In their speech, TV channel employees use vernacular, jargon, and, in general, vocabulary inherent in certain social groups that were once considered inadmissible to use on the air.

During the study of TV broadcasting problems for analysis, the most popular TV channels were selected: “1 + 1”, “STB”, “Inter” on the example of “TSN”, “Window-news” and “News” news releases for literacy, observance of norms and the rules of the Ukrainian language.

Most errors are typical. For the most part, it's felt that everyday speakers use the Russian language, and so they are often mistaken when they speak Ukrainian. As a result, we have identified the most common groups of errors in the leading analysis channels, the most common of which are phonetic and grammatical.

Not having a good command of Ukrainian, TV hosts and invited guests on the TV-news resort to rubbing create artificial terms replacing the analogous long-established matches in the normative Ukrainian language with such fakes. The employees of TV channels “1+1” and “Inter” demonstrate insufficient knowledge of the Ukrainian vocabulary from the screen, they lack Ukrainian words, and they replace to them by familiar Russian. Ignorance of Ukrainian phraseologisms and consistent phrases is also one of the problems for Ukrainian TV presenter.

Since television broadens not only the ideas but also the culture of the language, the serious demands are put forward both by the broadcasters on TV channels and on the correctness of pronunciation. We must not forget that television is broadcast to television as a model, a standard.

Key words: speech, linguistic-stylistic errors, television presenter.

Телебачення як засіб масової комунікації має свої виражальні засоби: текстові, звукові, зображувальні, екранні, комп'ютерні. Проте головним його засобом є мовлення. Телебачення передає усну мову природно, а отже, істинне відродження усної мови пов'язане саме з ним. В людей завжди існує соціальна потреба в спілкуванні за допомогою усної мови і найкраще її задовольняє ТБ [4].

Постановка проблеми та її актуальність. Під час вивчення проблем мовлення на телебаченні ми визначили три її значення, які виражають зміст цього терміна. У першому мовлення можна порівняти із такими синонімами: мовленнєва діяльність, мовленнєвий акт. Спілкування, контакт між людьми, обмін думками і почуттями, інформацією здійснюється не тільки через мовлення, але й за допомогою немовних знаків, які вивчає семіотика (міміка, жести, дотик). Мовлення ж – вербальне спілкування за допомогою мовних знакових одиниць: слів, синтаксичних конструкцій, тексту, інтонацій, часто за підтримки невербальних засобів.

Друге значення терміна “мовлення” – “мовлення як результат” – має синонім “текст”, який може бути не тільки письмовим, а й усним. У теорії мовлення текст визначається як мовна тканина твору – результат творчого процесу, його породження. Види використання терміна “мовлення”: діалектне, ритмічне, наукове, пряме й непряме тощо [3].

Третє значення терміна “мовлення” – мовлення як ораторський жанр чи як монолог у художньому творі (інформаційне, полемічне, патетичне мовлення тощо).

Особливу увагу потрібно звернути на проблему симбіозу мов на телебаченні, адже у практиці телевізійних каналів існує така категорія програм, у яких один ведучий говорить українською мовою, другий російською. Причиною двомовності є намагання керівництва каналу експериментувати як з україномовною, так і з російськомовною частинами аудиторії, тимчасом як українські телеканали повинні додержуватись єдиної мовної політики, спрямованої на утвердження державної мови. Отже, переважно для каналів характерна двомовність, яка виявляється не лише в чергуванні україно- і російськомовних передач, а й у одночасному використанні двох мов у одній телепередачі.

Також вражаючого резонансу набула проблема порушення норм вимови. Тут виявляють щонайменше дві руйнівні тенденції. Перша стосується “шокання” і відображає ігнорування норм вимови шиплячих приголосних української мови “ч” і “щ”, які відповідно до них повинні звучати твердо, наприклад: часто, щоразу, чемний, щирий, чоловік, борщ. На щастя, вона поширена переважно в південних та південно-східних регіонах України. Друга тенденція – “цікання” теж характерна не лише для деяких говірок північних і північно-східних районів Чернігівщини. Вона відрізняється неприпустимою зміною у вимові м’якої проривної приголосної “т” на м’яку свистячу “ц”. Наслідком такої зміни і є “цікання”: “поцім” замість “потім”, “цік” замість “тік”, “кацівський” замість “катівський”. Як бачимо, стосовно техніки мовлення переважна більшість тележурналістів покладаються на її природну розвиненість, а тому артикуляцією, дикцією та інтонаційною виразністю володіють на рівні пересічних громадян.

У сучасній мові засобів масової інформації відбуваються процеси лібералізації й демократизації, характерні для мов усіх посттоталітарних суспільств. На лексичному рівні це простежується в руйнуванні перегородок між так званими стилістичними категоріями слів. Зазнає змін і сама структура тексту, автори, не обтяжуючи себе жодними дотепер усталеними нормами і обмеженнями, шукають потрібної їм тональності своїх текстів. Просторіччя, жаргонізми, арготизми, яким раніше визначали місце на периферії, “вирвалися” з неї і опановують різні, навіть “поважні” тексти. Все частіше чуємо на наших телеканалах слова і вирази, які колись використовували лише на вулиці, у спілкуванні серед певних, соціально маркованих груп.

Під час вивчення проблем мовлення на телебаченні було охоплено три найпопулярніших телеканали: “1+1”, “СТБ”, “Інтер” на прикладі випусків новин “ТСН”, “Вікна-новини” та “Новини” на предмет грамотності, дотримання норм і правил української мови.

Порушення мовних норм в ефірі було відзначено у мовленні телеведучих на телеканалах “1+1” (Алла Мазур “Тиждень 1+1”, Лідія Таран “ТСН”, Наталія Мосейчук “ТСН”, Соломія Вітвіцька “ТСН”, Марічка Падалко “ТСН Ранок” та “ТСН День”); “Інтер” (Анастасія Даугуле “Подробности”, Христина Суворина “Подробности”, Тетяна Будь “Новини”, Ольга Бондарчук “Новини”).

Загалом, найчастіше ведучі робили лексичні та стилістичні помилки, які були озвучені у прямих ефірах. Проте, не варто забувати, щодо телемовлення глядачі ставляться як до взірця. Навіть на сучасному етапі розвитку суспільства ця тема актуальна. Зростає конкуренція, тому все більше українських телеканалів прагне вийти на вищий рівень, набагато якісніший, ніж був декілька років тому.

Аналіз досліджень. Про сучасну лексику засобів масової інформації писали О. Пономарів, Н. Бабиш [1], О. Білянська [2], З. Дмитровський [3], О. Мітчук [7], А. Капелюшний [5]. Мовну культуру та помилки досліджували О. Сербенська [10–12] та О. Штурнак [13–15], Ю. Єлісєвенко [4] та багато інших науковців.

Виклад основного матеріалу. Всебічне вивчення проблем культури мовлення ЗМІ є одним з актуальних завдань сучасних мовознавчих, психо- та соціолінгвістичних, лінгводидактичних студій. На сучасному етапі активізації державотворчих процесів у

демократичному руслі велика увага приділяється лінгвістичному аспектові діяльності засобів масової інформації, зокрема, телебачення.

На особливу увагу заслуговує мовлення телеведучих, які не лише інформують населення за допомогою засобів мови, а й неабияк впливають на мовні норми (вимову, мелодику), словниковий запас глядачів. І досить прикрий той факт, що тележурналісти порушують елементарні правила вимови звуків, звукосполучень, граматичні та лексичні норми, неправильно наголошують слова, також їм часто бракує ораторської майстерності. Щоб вдосконалити техніку ефірного мовлення, журналістам потрібно більше працювати над собою, вдосконалювати свою артикуляційну базу (довести до автоматизму механізм вимови як окремих звуків, так і цілих їх комплексів відповідно до особливостей мови), працювати над дикцією, щоб чітко та виразно вимовляти звуки, склади, слова [6]. Особливо старанно треба тренуватися розмовляти перед мікрофоном, адже апаратура посилює голос. Ведучий повинен чітко виробити інтонацію (ритмічно-мелодійну особливість мовлення, різні співвідношення кількісної зміни тону, тембру, інтенсивності, довготи висловлювання. Окрім цього, потрібно дотримуватись норм української мови, працювати над граматичними, лексичними, фразеологічними, фонетичними, стилістичними, орфографічними помилками. Тобто журналістам у телеефірі завжди треба працювати над собою [6].

До технічних показників виразного мовлення і майстерності тележурналістів належать: дихання, голос, дикція (вимова), інтонація (тон), темп, жест і міміка. Лише добре оволодіння кожною складовою техніки виразності мовлення може гарантувати його високу якість. Отже, техніка мовлення – це навички, уміння реалізувати мову в конкретній мовленнєвій ситуації так, щоб вона справляла на слухача евристичне (інтелектуальне) й емоційно-естетичне, спонукальне враження [4].

Як показують результати проведеного дослідження, мовлення ведучих “ТСН” містить доволі багато мовних та мовностилістичних помилок. Найчастіше трапляються такі відхилення від норми:

- вживання слів, у яких ненаголошений (о) наближується до (а) (“акання”) – опитування, відповідей, окремої, здобуток, робота, команда, з роками, Голландія, родині, коли, один, говорю. Ці помилки траплялись у ведучих “ТСН” Лідії Таран та Наталії Мосейчук;

- оглушення дзвінких приголосних – погода, сніг, ожеледь, Ганна, досягти (С. Вітвіцька, “ТСН”);

- м’яка вимова шиплячих приголосних – щось, таємничий птах щастя, читачі, зустрічати, сучасна, ширший (Ю. Бориско, “ТСН”);

- неправильне наголошування слів – напій, помилка водія, зрідка коштує, іншу їжу, далеко їхати. Помилки такого типу періодично трапляються у всіх ведучих програми “ТСН”. За нашими дослідженнями, найчастіше помиляються ведучі у наголошенні слова “мережа”, ставлячи наголос на останній склад замість другого, як це має бути;

- порушення лексичних норм та вживання ненормативних словосполучень – не стидно, вот так, винувата, на даний час, судячи по твоєму виду (Н. Мосейчук, Л. Таран);

- нехтування формами кличного відмінка та вживання невластивих українській мові пестливих форм – Анічка, Катічка, Ваня, Леночка, Андрюша найчастіше трапляється у мовленні Н. Мосейчук.

Загалом найчастіше ведучі “ТСН” роблять помилки у наголосах слів. Найменшу кількість помилок помічено у мовленні Алли Мазур, а найбільше – в Наталії Мосейчук.

Доволі багато помилок також у мовленні Лідії Таран. Зокрема, проаналізувавши випуски новин, які вона веде, ми виокремили такі найтипівіші помилки: фонетичні (“анигдот” замість “анекдот”), лексичні (“задавати питання” замість “запитати”, “відгадайте спортсмена, що зображений на цій світлинці” замість “відгадайте спортсмена, який зображений на цій світлинці”), морфологічні та синтаксичні (“Потап, прошу” замість “Потапе, прошу”, “згідно опитування” замість “згідно з опитуванням”).

Своєю жестикуляцією і рухами Лідія Таран підкреслює, що не тільки вміє подати матеріал глядачам, а й сама активно сприймає підготовлені журналістами репортажі (переведення погляду з камери вбік на екран), опускає погляд на аркуші з текстом. Рухи на середньому і загальному планах доволі незначні, на великому плані стримано використовує міміку (закриває очі на знак підтвердження сказаного, дещо зловживаючи цим), голова рухається плавно і небагато. Однак поведінка на загальному плані із

гостями у студії кардинально міняється – допомагає собі жестами. Наприклад: надаючи слово гостям, протягує руку в напрямку до співрозмовника із долонею вгору; висловлюючи якісь категоричні речі, долоню вертикально опускає на стіл, у разі заперечення діє голова і рухи долоні в напрямку до співрозмовника жестом, що ніби відмежовує ведучого від співрозмовника.

Досліджуючи україномовну телепрограму “Новини” на телеканалі “Інтер”, можна відзначити, що культура мовлення телеканалу “Інтер” дещо відрізняється від “1+1”. В загальному тенденція дотримання правильної граматики української мови спостерігається, хоча вимова телеведучих “Інтера” далеко не ідеальна. Наприклад, як зазначалося, існує проблема порушення норм вимови. Ведучі телеканалу активно застосовують дві руйнівні тенденції: “шокання” (ігнорування норм вимови шиплячих приголосних української мови “ч” і “щ”) та “цікання”. Особливо таке порушення стосується молодих телеведучих “Інтера”: Юлії Шпачинської та Тетяни Бучач.

Окрім неправильної вимови на “Інтері” ведучі можуть дозволити собі використання російізмів та вживання окремих розмовних, просторічних та жаргонних слів. На жаль, саме через помилки в ефірі “Інтера” масово поширюється неграмотність глядачів, які щодня дивляться його.

Отже, особливістю культури мовлення “Інтера” можна вважати російізми та неприродну вимову звуків в українській мові. Недоліки – помилки у вимові ведучих телеканалу та вживання калёк з російської мови, відповідно й поширення неграмотності серед їхніх глядачів.

Українські учені проблемі культури мовлення загалом приділяють чимало уваги, однак питання формування її у телеведучих, на жаль, рідко є предметом наукового дослідження. І це турбує, бо задля виконання стратегічних завдань розвитку та становлення Української держави журналісти повинні бути знаними фахівцями своєї справи. Ми із незрозумілих причин ще й досі перебуваємо у полоні стереотипу, що ведучий, який презентує громадськості новини, може й не володіти культурою мовлення.

Найтипівіші помилки у вимові ведучих “Інтера”:

1) наголос в інфінітивних дієсловах завжди на останньому складі (“підНЕсти”, “розпоВІсти”, “доВЕсти” замість “піднесТИ”, “розповісТИ”, “довесТИ”);

2) наголос у прикметникових суфіксах (“багатоРАзовий”, “поДАтковий” замість “багаторазОВий”, “податКОВий”);

3) віддієслівні іменники на -ання, у яких більше від двох складів, мають наголос, як правило, на суфіксі (“вигнанНЯ” і “поданНЯ” замість “вигНАння”, “поДАння”).

Також варто звернути увагу на тексти повідомлень, які читає ведучий інформаційної програми. Іноді телевізійні нагадують газету – повідомлення містять довжелезні речення, які навіть у газетній замітці на шпальті зайняли б чимало площі. Наприклад: “Сьогодні ж депутати мають розглянути три питання: законопроекти про рекапіталізацію банків, зміни до держбюджету в частині про надання коштів на проведення “Євробачення” та вибори Президента України”; “Місцева влада припускає, що колотнечу міг влаштувати сепаратистський рух Справжня Ірландська республіканська армія”; “Конкретний розмір погодинної ставки визначить Верховна Рада в документі про держбюджет з урахуванням індексації рівня доходів на кожен наступний рік” (“Новини”).

Якщо ж порівняти мовлення ведучих новин на телеканалах “1+1” та “Інтері”, то помітно, що журналісти “ТСН” менше помиляються. Проте більшість помилок на телеканалах “1+1” та “Інтер” типові. Навіть якщо на телебаченні лунає українська мова, якість її не найкраща. Здебільшого відчувається, що в повсякденні диктори, актори, ведучі користуються російською мовою, а тому дуже часто припускаються помилок в мовленні, коли говорять українською. Відтак ми виділили найпоширеніші групи помилок ведучих аналізованих каналів. Найтипівіші з них описано нижче.

1. *Фонетичні.* Зокрема вимова звуків з російським акцентом (“акання”, “цекання”, “дзекаання”, оглушення приголосних та ін.): “пакунка”, “вцім”, “ціло” (укр. – “втім”, “тіло”), “дзіти”, “понеділок”, “поліф”, “Киїф”, “робітників”, “танцюй”; діалектна орфоєпія: “пругноз пугоди”.

2. *Грамматичні:*

а) неправильне вживання відмінкових закінчень – “в Ригі” (“в Ризі”), “в Ямайкі” (“в Ямайці”), “по двом законам” (“за двома законами”) (“ТСН” на телеканалі “1+1”);

б) вживання роду й числа іменників за російським зразком – “біль стає все відчутнішою” (“біль стає дедалі відчутнішим”), “блок зупинили через витік пару” (“блок зупинили через витікання пари”) (програма “Новини” на телеканалі “Інтер”);

в) використання невідповідних суфіксів і префіксів – “10 тисяч евакуйовано” (“евакуйовано”), “відчутно похолодає” (“похолоднішає”), “комедія італійського театру” (“італійського театру”), “відпрасувати сукню” (“випрасувати”) (Ранковий випуск шоу “Сніданок з 1+1”)\$

г) хибе ступенювання прикметників – “5 % пенсії, якщо вона більше мінімальної” (“більша за мінімальну”), “Щербаков сильніше, краще” (“сильніший, кращий”), “на змаганнях українські спортсмени стали сильнішими” (“виявилися найсильнішими” або “показали ліпші результати”) (програма “Новини” на телеканалі “Інтер”);

г) вживання невластивих українській мові активних дієприкметників – “самовирівнюючі покриття” (“самовирівнювальні, саморівняльні, самопростувальні”), “шпалери миючі” (“змивні”), “самоклеючі обої” (“самоклеїні, клеїсті, клейні, клейкі, ліпні, ліпчасті шпалери”), “один із виступаючих” (“один із промовців”), “переважаюча частина” (“переважна частина”) (випуск новин “ТСН особливе” на телеканалі 1+1);

д) неправильне використання прийменникових конструкцій – “оцінки по предметах” (“оцінки з предметів”), “працюють по обраним спеціальностям” (“за вибраними спеціальностями”), “виплата відсотків по залишкам” (“із залишків”) [9].

Не володіючи вільно українською мовою, телеведучі й запрошені на передачі вдаються до калькування, на власний смак творять штучні терміни, заступаючи такими принагідними саморобками давно усталені в нормативній українській мові відповідники. Наприклад: “попереджає з’явлення” (“запобігає появі”), “пожежозагрозливий” (“вогнебезпечний”).

Працівники телеканалів “1+1” та “Інтера” демонструють з екрана недостатнє знання української лексики, їм бракує українських слів, і вони замінюють їх звичними для них російськими: “вона походила на маму” (“була схожа, нагадувала”), “окрас собаки” (“колір шерсті, масть”), “відчуває безнаказаність” (“безкарність”), “пристрасті накаляються” (“вирують, завирували”).

Незнання українських фразеологізмів і сталих словосполучень також є однією з проблем для українських телеведучих. Ось декілька прикладів: “як ні в чому не бувало” (“наче нічого не сталося”), “приймати участь” (“брати участь”), “приймати міри” (“вживати заходів”), “під відкритим небом” (“просто неба”), “йти на повідку” (“йти на мотузку, сліпо коритися”).

Висновки. Отже, безсумнівно, канали мають як переваги, так і недоліки. Не можна забувати, що ведучий – це обличчя всього каналу. Тому мовлення ведучих має бути взірцем для всіх інших, насамперед творчих працівників редакції та пересічних глядачів. Українське телебачення має ще багато проблем, поки що нашим журналістам далеко до зразкового мовлення. Але бажання слухати вимагає доброго мовця. Тісний зв’язок ефірного мовлення з уснорозмовною стихією зобов’язує пізнати тенденції її розвитку, з одного боку. З іншого – ефірне мовлення, як публічне, маючи всі ознаки підготовленого, організованого, виконує важливі функції, серед яких надзвичайно вагомою та актуальною є мовне виховання усіх соціальних верств наших громадян, підвищення рівня культури мовлення, виховання шанобливого ставлення до державної мови.

Модними стають ведучі, які грають незграбних українців з порушеннями артикуляційного апарату. Прикладом може бути суботня телепрограма на каналі Інтер “Бадьорого ранку!”. Ведучий, який називає себе Феїкс Фулцев (Фелікс Фурцев), трохи говорить українською, не вимовляючи декількох звуків.

Формування та популяризування мовних норм взагалі, а особливо у ЗМІ – одне з важливих завдань культурної України. Цей процес повинен бути професійним, систематичним, різноманітним за формою та змістом, цікавим для пересічного реципієнта. Професіоналізм у тому, що авторами передач є мовознавці, які спільно з редакторами ЗМІ створюють “екологічно чисті” у мовностилістичному плані науково-популярні матеріали для ефіру. Ми повинні пам’ятати, що наше слово – це наша зброя.

1. Бабич Н. Д. *Практична стилістика і культура української мови: навч. посіб.* / Н. Д. Бабич. – Львів: Світ, 2003. – 432 с. 2. Білянська О. *Мовна агресія як антипод культури мовлення* / О. Білянська // *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць.* – Львів, 2003. – С. 35–42. 3. Дмитровський З. Є. *Телевізійна журналістика: навч. посіб.* / З. Є. Дмитровський. – Львів:

Видавн. центр Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка, 2006. – 208 с. 4. Єлісовенко Ю. П. *Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці* / Ю. П. Єлісовенко // *Стиль і текст*. – К., 2001. – С. 45–52. 5. Капелюшний А. *Росіянізми в телевізійному мовленні і в газетному тексті* / А. Капелюшний // *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. – Львів, 2002. – С. 21–26. 6. Мацюк З. О. *Українська мова професійного спілкування: навч. посіб. для фак. журналістики* / З. О. Мацюк, А. П. Коваль, Г. Я. Солганик, О. Ф. Пінчук та ін. – К. : Вища шк., 1983. – 151 с. 7. Мітчук О. *Нова суспільно-політична лексика сучасних ЗМІ* / О. Мітчук // *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. – Львів, 2003. – С. 43–51. 8. Нікітіна Н. *Українська мова на телебаченні: сьогочасна ситуація* / Н. Нікітіна // *Дивослово*. – 2004. – № 12. 9. Пономарів О. Д. *Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посіб.* / О. Д. Пономарів. – 2-ге вид., стереотип. – К. : Либідь, 2001. – 240 с. 10. Сербенська О. А. *Ефірне мовлення у взаєминах з усною мовою* / О. Сербенська // *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. – Львів, 2002. – С. 32–37. 11. Сербенська О. А. *Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіб.* / О. А. Сербенська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с. 12. Сербенська О. *Суржик: “нижня мова” безлад чи мовна патологія* / О. Сербенська // *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. – Львів, 2001. – С. 23–28. 13. Штурнак О. *Порушення мовних норм на українських телеканалах (УТ-1, 1+1, ІНТЕР)* / О. Штурнак // *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. – Львів, 2003. – С. 51–57. 14. Штурнак О. *Мовні контакти як об’єкт вивчення* / О. Штурнак // *Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць*. – Львів, 2009. – Вип. 8. – С. 119–130. 15. Штурнак О. *Інтонаційна виразність – важливий елемент телевізійного тексту* / О. Штурнак // *Вісник Львів. нац. ун-ту: Серія: журналістика*. – Львів, 2007. – Вип. 7. – С. 154–160.

REFERENCES

1. Babych N. D. *Praktychna stylistyka i kul'tura ukrayins'koyi movy: navch. posibnyk* / N. D. Babych. – L'viv: Svit, 2003. – 432 s. 2. Bilyans'ka O. *Movna ahresiyay akanty podkul'tury movlennya* / O. Bilyans'ka // *Televiziynay radiozhurnalistyka: zb. nauk.-metod. prats'*. L'viv, 2003. – S. 35–42. 3. Dmytrovs'kyy Z. Ye. *Televiziyna zhurnalistyka. navch. posibnyk* / Z. Ye. Dmytrovs'kyy. – L'viv: Vydavnychyy tsentr L'vivs'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka, 2006. – 208 s. 4. Yelisovenko Yu. P. *Kul'tura i tekhnika movlennya v tele-radiozhurnalistytsi* / Yu. P. Yelisovenko // *Styl' I tekst*. – K., 2001. – S. 45–52. 5. Kapelyushnyy A. *Rosiyanyizmy v televiziynomu movlennii v hazetnomu teksti* / A. Kapelyushnyy // *Televiziynay radiozhurnalistyka: zb. nauk.-metod. prats'*. – L'viv, 2002. – S. 21–26. 6. Matsyuk Z. O. *Ukrayins'ka mova profesiynoho spilkuvannya: navch. posibnyk dlya fak. zhurnalistyky* / Z. O. Matsyuk, A. P. Koval', H. Ya. Solhanyk, O. F. Pinchuk ta in. – K.: Vyshcha shk., 1983. – 151 s. 7. Mitchuk O. *Nova suspil'no-politychna leksyka suchasnykh ZMI* / O. Mitchuk // *Televiziyna y radiozhurnalistyka: zb. nauk.-metod. prats'*. – L'viv, 2003. – S. 43–51. 8. Nikitina N. *Ukrayins'ka mova na telebachenni: s'ohochasna sytuatsiya* / N. Nikitina // *Dyvoslovo*. – 2004. – No. 12. 9. Ponomariv O. D. *Kul'tura slova: Movnostylistychni porady: navch. posibnyk* / O. D. Ponomariv. – 2-he vyd., stereotyp. – K.: Lybid', 2001. – 240 s. 10. Serbens'ka O. A. *Efirne movlennya u vzayemynakh z usnoyu movoyu* / O. Serbens'ka // *Televiziyna y radiozhurnalistyka: zb. nauk.-metod. hrats'*. – L'viv, 2002. – S. 32–37. 11. Serbens'ka O. A. *Kul'tura usnogo movlennya. Praktikum: navch. posibnyk* / O. A. Serbens'ka. – K.: Tsentr navchal'noyi literatury, 2004. – 216 s. 12. Serbens'ka O. *Surzhik: “nyz'ka mova” bezlad chy movna patolohiya* / O. Serbens'ka // *Televiziyna y radiozhurnalistyka: zb. nauk.-metod. prats'*. L'viv, 2001. – S. 23–28. 13. Shturnak O. *Porushennya movnykh norm na ukrayins'kykh telekanalakh (UT-1, 1+1, INTER)* / O. Shturnak // *Televiziyna y radiozhurnalistyka: zb. nauk.-metod. prats'*. – L'viv, 2003. – S. 51–57. 14. Shturnak O. *Movni kontakty yak ob'yeht vyvchennya* / O. Shturnak // *Televiziyna y radiozhurnalistyka: zb. nauk.-metod. prats'*. – L'viv, 2009. – Vyp. 8. – S. 119–130. 15. Shturnak O. *Intonatsiyna vyraznist' – vazhlyvyy element televiziynoho tekstu* / O. Shturnak // *Visnyk L'viv. nats. un-tu: Seriya: zhurnalistyka*. – L'viv, 2007. – Vyp. 7. – S. 154–160.